

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم و برزنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Literary - Cultural

ادبی - فرهنگی

محمد اسحاق برکت
ویرجینیا – امریکا
۳۰/۱۰/۱۰

بیانید پښتو بیاموزیم!

گرنی پښتواولغتونه
(محاورة ولغات پښتو)

دپښتو ۲۳ لوست
(درس ۲۳ پښتو)

تاثیر ادات بر نامهای مفرد مؤنث:
شما علاقه مندان عزیز راجع به نامهای مؤنث اقسام و علائم تشخیص آنها از نامهای مذکر در
درسهای گذشته معلومات کافی دارید و نیاز به تکرار آنها دیده نمیشود لذا برای صرفه وقت
میپردازیم به اصل درس امروز.
حروف یا ادات، از جمله صرف برنامهای مفرد مؤنثی که به های غیرملفوظ اختتام میابد تاثیر
داشته بر دیگر نامهای مفرد مؤنث بی تاثیراند.
وقتی یکی از حروف بیشتر مستعمل در کتابت و گفتار (د، پُر، پُه، لِه، کِه) در جلونام مفرد
مؤنث مختوم به های غیرملفوظ واقع میگردد، های غیرملفوظ به (ی مجهول) عوض میشود.
به این مثالها توجه فرمائید:

– زما د کتابچي يوه پاڼه چا څيري کړي ده

لغت نوی راکه شما در جمله بالا ممکن برای مرتبه اول با آن برمیخورید لغت:

– څيري، با یای معروف که حرف ماقبل آن همیشه مکسور است، اسم مفعول از مصدر متعدی:
– څيرول، څيرول ویا څيري کول به معنی پاره کردن و دریدن است و مصدر لازمی آن
(څيرپدل)

یعنی پاره شدن و اسم مفعولش (څيرپدلی یا څيرلی) به معنی پاره شده میباشد.
شعرا وقتی از فراق و غم یار مینالند خود را مجنون و دیوانه جازده میگویند:

ديار غمونو چا پېرکړی يم حيران گرځمه
يم لېونی لکه مجنون څيري گرېوان گرځمه

- احمد خپل ټول بېکاره کاغذونه څیري یا څیروي ویا څیري کوي (در محاوره ها بیشتر از مصدر مرکب څیري کول استفاده میشود .) بعد ازین تبصره ایجاز میپردازیم به اصل مطلب.
- دسلطانعلی دښځي مورمړه سوي وه نور ټول جنازي ته تللي (ورغلي) وو خوزه لېر شانتې جوړ نه وم نو ځکه زه نه وم تللي.
- پرون مور دسلیمان خان کره مېلمانه وو ، هغه وروسته له ډوډي نه مور ته منې راوړي د یوي منې خوند ښه نه وو هغه مویوي خواته کړه چې څوک یې ونه خوري . دغه مڼه خوسا سوي وه. در جمله بالا شما بالغت خیلی دلچسپ (خوسا یعنی پوسیده ، گندیده) آشنا میشوید که مورد استعمال آنرا در زیر ملاحظه خواهید فرمود:
- خوسا ، یک صفت یک شکلی پښتوست که برای مفرد و جمع مذکر و مؤنث یکسان می آید (ویا این حقیر ندیده ویا نشنیده است).
- ځیني قصابان په خلکو باندې خپله خوسا غوښه خرڅوي.
- په هگيو (تخم مرغ ، سپیده) باندې چې ډېر وخت تېرشي بیا خوسا کيږي.
- پخې سوي غذا هم چې ډېره موده په آزاده هواکې اېښودل سوي وي خوسا کيږي.
- په پخوا وختونوکې به خلکو خپل ټیپر او پټاټي دخاورو لاندې خښول چې خوسا نه شي بارديگر برميگردیم به موضوع درس اصلی ما:
- با آوردن یکی از ادات در اول متباقی نامهای مفرد مؤنث ، اسم به حال خودش میماند.
- د انا سترگې ښي نه ويني ، خوارکې زړه سوي ده .
- د غوا رنگ که توردی خوښېږي یې سپيني دي.
- دنجلې وېښتان تک توردې ، اوهره ورځ یې ږمنځ کوي.
- دکړکي هنداري ماتي سوېدي.
- دادي دسروېښتان سپين سوي دي.
- په خورباندي څه ټکنده لوېدلي ده چې زاري؟ برخواهر چه تندر افتیده (مصیبت آمده) که گریه میکند (میگیرید)؟
- د ترورکړه پرون څوک مېلمانه وو؟
- تا درس بعدی شما را به خداوند میسپارم ،الله مددگار!